

LA PENSÉE

Revue du rationalisme moderne. 1950, 30 (Mai—Juin), 31 (Juillet—Août), po 160 str., cena čísla 120 fr.

Idealistická veda, slúžiaca záujmom kapitalistickej triedy, rada hovorí o svojej „nepolitickosti“. Ako táto „nepolitická, čistá veda“ vyzerá v skutočnosti, dokazuje škandálne odvolanie vynikajúceho vedeckého pracovníka Fréderica Joliot-Curieho z funkcie hlavného komisára atomovej energie iba preto, že zaujal jasné pokrokové stanovisko a protestoval proti vojnovému využitiu atomovej energie, čo sa, prirodzene, nijako nestrovnávalo s politikou kapitalistických vojnových podpaľáčov.

Tridsiate číslo *La pensée* zaoberá sa v úvodných článkoch (*Za zákaz atomevej zbrane, F. Joliot-Curie, Protest redakčného kruhu, List profesora A. Chevaliera, článok D. Skoblicyna, Bádateľ a bojovník, príspevok M. Prenanta, Reč k päťdesiatinám F. Joliot-Curieho*) týmto prípadom.

Hodnotia sa tu veľké zásluhy Joliot-Curieho a jeho manželky a spolupracovníčky Ireny Joliotovej-Curieovej o rozvoj modernej atomovej fyziky. Oni spolu prví našli nenabitú časť atomového jadra — neutróny — ktoré sa ukázali znamenitou zbraňou na bombardovanie a rozbiť atómových jadier a tým na uvoľňovanie obrovských kvánt energie, obsiahnutej v atóme. R. 1939 sa manželom Joliotovcom takého uvoľňovanie atomovej energie aj podarilo a po vojne podal Joliot-Curie návrh na vybudovanie atómových centrál vo Francúzsku. Dokázal pritom, že by dvadsať takýchto centrál stačilo zásobovať celú krajinu elektrickým prúdom. Je pochopiteľné, že takéto mierové využitie atomovej energie bolo veľkým hriechom v očiach kapitalistov — najmä amerických. No manželia Joliotovci dopustili sa aj iného „hriechu“. R. 1934 podarilo sa im využiť objav kladne nabitých elektrónov — pozitronov — na výrobu umelých rádioaktívnych prvkov. Biológovia a lekári poznali už veľký význam rádioaktívneho žiarenia v svojich odboroch, no mali k dispozícii iba nepatrné množstvá rádioaktívnych prirodzených prvkov, ktoré sa nachádzali na našej zemi. Možnosť vyrábať rádioaktívne prvky umele znamenala veľký pokrok v liečení niektorých chorôb (napr. rakovinových nádorov), aj v skúmaní kolobehu prvkov v živom organizme. Takéto objavy a takéto vedecká činnosť nenachádza však mnoho ocenenia u kapitalistickej triedy a jej prísluhovačov — veď z toho neplynie ani nijaký osoh trustom, ani možnosť zvýšeného ničenia vo vojne, a tak musel F. Joliot-Curie, geniálny fyzik a neohrozený bojovník za pokrok a mier, ustúpiť do úzadia. No aj keď mu znemožnili na čas vedeckú činnosť, neumlčali ho. Vlna protestov z celého sveta aj priebeh varšavského mierového kongresu dokazujú, že hlas Joliotov znie ešte mohutnejšie a že za ním stojí celý pokrokový svet.

Druhým podobným prípadom politickej perzekúcie pokrokových vedeckých pracovníkov je odstránenie prof. Henriho Wallona s Collège de France. Časopis protestuje aj proti tomuto kroku reakcie a prináša článok Philipa Malrieua, *Otázka vedomia v psychológii Henriho Wallona*.

Autor tu ukazuje, ako H. Wallon, vychádzajúci z vedeckého svetonáhľadu, správne odmieta na jednej strane mechanické chápanie psychických procesov, ktoré redukuje na procesy biologické, a na druhej strane náhľady spiritualistické, ktoré zanedbávajú vplyvy biologické a ešte viac momenty spoločenské. Vedomie a jeho vznik je možné vyložiť a pochopiť iba v syntéze dvoch protirečení — biologického vývinu a stavu ľudského organizmu a vonkajšieho vplyvu, a to nielen vplyvu prírodného okolia, ale predovšetkým ľudskej spoločnosti s celým jej historickým vývinom.

Celkové zhodnotenie psychológie H. Wallona je uverejnené v tridsiatom prvom čísle *La Pensée* a neskoršie sa o ňom zmienime.

Ďalšia seria článkov je venovaná Henrimu Mougini, marxistickému sociológovi, ktorý zomrel pred tromi rokmi (A. L., *Spomienka zo zajatia*, P. Fougeyrollas, *Mougin, vedecký a revolučný sociológ*). H. Mougin venoval sa už pred vojnou problému stredných vrstiev, pravda, so stanoviska marxizmu, a pokračoval v tejto práci dokonca aj keď sa dostal do nemeckého zajatia r. 1940. V zajateckom tábore usporiadal dotazníkovú akciu, ktorej technické aj metodologické východisko opisuje v článku *Anketa o stredných vrstvách vo Francúzsku*, uverejnenom v tomto tridsiatom čísle časopisu.

Charakteristickým prípadom „nepolitickéj“ kapitalistickej vedy zaoberá sa Marcel Prenant v článku *Profesor J. Huxley, veda a mier*. Podrobuje tu kritike stanovisko, na ktoré sa známy americký spisovateľ J. Huxley postavil na Svetovom kongrese intelektuálov vo Wróclavi r. 1948, aj jeho články, ktorými sa neskoršie bránil a v ktorých vyčítal Sovietskemu sväzu „neslobodu“ vedeckého bádania. Autor jasne dokazuje, ako sa Huxley pokúša ospravedlniť a kryť vojnové prípravy imperialistov a službu, ktorú im pritom poskytuje práve veda, vedená idealisticky. Naproti tomu zreteľne dokazuje, ako tzv. „nesloboda“ socialistickej vedy je skutočnou slobodou vedeckého bádania, ktoré slúži i na povznesenie blahobytu celého ľudstva a stavia sa iba proti hŕstke kapitalistov a imperialistov, ktorí chcú vo vlastnom záujme ovládnuť celý svet.

Americkou filozofiou zaoberá sa článok H. K. Wellsa, *Súčasná smery americkej filozofie*. Je pochopiteľné, že vládnucej vrstve v Spojených štátoch najviac vyhovujú predovšetkým smery idealistické a potom niektoré smery eklektické, ktoré pod pláštikom „naturalizmu“ koketujú s materializmom, no v podstate ostávajú idealistickými.

Buržoázna americká filozofia vychádza z najväčšej časti z Ch. S. Piercea, ktorý kolísal medzi idealizmom objektívnym a subjektívnym. Jeho tendencie k subjektívnemu idealizmu rozpracovali W. James a J. Dewey a skončili v pragmatizme, ktorý je pre vládnuću triedu výhodný svojím zdôrazňovaním užitočnosti, t. j. zisku, aj priznávaním oprávnenosti náboženstva, čím pomáha udržiavať utláčanú triedu v rezignácii a nerevolučnosti.

Subjektívny idealizmus vybudovali ďalej predovšetkým J. Royce, F. S. C. Northrop a A. N. Whitehead. Aj tento smer prijíma imperialistický režim veľmi vďačne. Na jednej strane sa v ňom zdôrazňuje veda, pravda, veda idealistická v karnapovskom chápaní, ktorú kapitalizmus potrebuje pre svoje hospodárske ciele. Na druhej strane sa odmieta riešenie otázky reálneho sveta ako „nevedecké“ a otvárajú sa tak zase zadné dvierka mystickým a fideistickým predstavám.

Kým Royce sa celkom otvorene priznáva k náboženskému a fideistickému

svetonáhľadu, Whitehead a Northrop ukrývajú svoj idealizmus pod nejasným termínom „naturalizmu“.

Whitehead robí ústupok materializmu v tom, že pod tlakom modernej fyziky priznáva, že svet je proces a že v ňom existujú dialektické protirečenia. No ako jediný poznávací nástroj tohto sveta uznáva výlučne formálnu logiku, v ktorej platí bezvýhradne zásada vylúčeného tretieho. Z konfliktu, ktorý mu takto vzniká, pomáha si typicky idealistickým spôsobom. Zmena, proces, týka sa iba udalostí, no v týchto udalostiach ostáva čosi nepremenného a stáleho — „objekty“. Proces je protirečivý, predmety „večné“, proces a predmety tvoria dve protikladné stránky sveta. A tento protiklad je možné vraj rozriešiť iba tak, že prijímame predstavu boha, ktorý zaviedol vo svete akúsi prestabilizovanú harmóniu v leibnizovskom chápaní. Tak sa zasa náboženské myslenie stáva poslednou inštanciou vedeckého chápania sveta.

Inou cestou ide Northrop. Vracia sa k parmenidovskému pojmu „večného, nepremenného súcna“; aby vraj bolo možné myslieť (rozumie sa, myslieť formálnou logikou s princípom identity a vylúčeného tretieho), musí byť vo svete niečo trvajúcего, „večného“, kým čas a zmena majú iba podradný význam. Rozpor medzi modernou fyzikou a svojou filozofiou rieši Northrop podobne ako Whitehead. Večnosť a premennosť sú následkom „zdvojenia“ prírody, sú to dve stránky toho istého boha. Premennú prírodu volá mikroskopickou, nepremennú makroskopickou. Makroskopická príroda je primárna, je to svet súcna.

Obidvaja „filozofi“ sa teda v posledných dôsledkoch svojej náuky obracajú k predstavám metafyzickým a teologickým a odpovedajú tak jasne na výzvu T. E. Deweyho, kandidáta Republikánov na prezidentský úrad, ktorý vyhlásil, že najprednejšou potrebou dnešného sveta je veľký a všeobecný návrat k náboženstvu.

Okrem týchto hlavných a vyhranených smerov existuje, prirodzene, veľké množstvo „filozofií“, predstavujúcich najrozličnejšie odtienky týchto ústredných prúdov. Ich hlásatelia vedú nekonečné diskusie a vzájomne si odporujú v rozličných drobnostiach (čo, mimochodom, pokladajú za prejav slobody bádania), no shodujú sa svorne v jedinom bode — v boji proti materializmu, ktorý v svojich dôsledkoch ohrozuje kapitalistickú triedu.

V tomto boji o svetonáhľad ozývajú sa však aj pokrokové hlasy a možno konštatovať, že vždy mohutnejšie. Boj za vedecký materialistický svetonáhľad viedli až do nedávna temer výlučne marxisti, v ostatnom čase stavajú sa do pokrokového fronty aj filozofi a učenci nemarxisti. R. 1949 vyšla kniha *Filozofia budúcnosti* (*Philosophy for the Future: The Quest of Modern Materialism*, New York), kde sa trinásť vedeckých pracovníkov jasne hlási k materialistickému svetonáhľadu.

Zástupcovia idealistických filozofií majú, prirodzene, oporu vo vládnúcej triede a obsadzujú všetky dôležité miesta na univerzitách a vedeckých inštitúciách a imperialistický režim bojuje všetkými prostriedkami proti každému, kto sa odváži hlásať pokrokovú filozofiu materialistickú. No vedecký svetonáhľad rastie a mohutnie *zdola*; komunistická strana Spojených štátov šíri ho medzi robotníckou triedou svojimi školeniami, časopismi a brošúrami. Niet pochybností, že sa robotníctvo najpriemyselnejšej krajiny na svete chopí tejto zbrane, ktorá mu pomôže spratať so sveta imperialistický režim a s ním všetky idealistické pseudofilozofie.

Ďalším príspevkom je článok *Obranná reč za geologiu*, podpísaný šifrou

J. L. J. Autor sa celkom správne ponosuje, že sa geológii doteraz v časopise nevenovala nijaká pozornosť, hoci je to veda významná a dôležitá. Svojimi teóriami a skúmaním pomáha podvracať fideistické a vôbec idealistické predstavy o vzniku zemegule a celého sveta — práve tak ako astronómia. Okrem toho má aj hlboký praktický význam v poľnohospodárstve a pomáha v skúmaní aj iným vedám, zemepisu, biológii, antropológii a pod.

Gérard Vassails pokračuje v ďalšom článku vo svojej úvahe o Descartesovi (*Descartes, pionnier de la science moderne*), a to rozborom Descartesovej fyziky. Dokazuje, že Descartes nebol ani plagiátor, ako to hovoriava niekedy kritika, no ani génius, ktorý tvoril nové pojmy z ničoho. Jeho objavy — hoci geniálne — boli podmienené materiálnou bázou a potrebami nastupujúcej buržoáznej triedy. V každom prípade bola Descartesova fyzika bližšia materialistickému chápaniu ako idealizmu. Jeho popieranie prázdneho priestoru ako reálne existujúcej entity, jeho popieranie „actio in distans” aj jeho chápanie sveta ako vzájomne súvisiacej jednoty a jeho determinizmus sú myšlienky revolučné a podnes ich idealistickí fyzici nechápu a popierajú. Na druhej strane vyčíta autor Descartesovi, že pokladal hmotu za úplne charakterizovanú rozmernosťou (extensiou), hoci zasa správne popieral možnosť pohybu bez hmoty a hmoty bez pohybu. V každom prípade bola Descartesova fyzika v jeho dobe pokroková a revolučná a Descartesa možno pokladať za zakladateľa modernej fyziky.

Aj ďalší článok Pierrea Albouyho *Grécko a demokracia* je pokračovaním rozboru politickej situácie v Grécku, kde sa za pomoci západných imperialistov zmocnili vlády ich prisluhovači. Udržujú sa iba terorom a prenasledovaním všetkého pokrokového a v spolupráci s Titovou klikou pomáhajú pri príprave novej vojny. Rozbor prezrádza, že autor je dokonale oboznámený s gréckymi pomermi a jeho článok je strašnou obžalobou angloamerickej imperialistickej expanzie a ďalším povzbudením k boju za mier.

Článok Roberta Desoillea *Freudov idealizmus v rozpore s faktami* podrobuje kritike Freudovu teóriu a pokúša sa z nej vybrať to, čo je prijateľné pre dialektikomaterialistickú psychológiu.

Autor sa predovšetkým zaoberá problémom snov, a to aj snov v spánku aj snov v bdení, navodených či už samou pozorovanou osobou alebo experimentátorom.

Odmíeta pritom freudovský pojem cenzúry ako akéhosi osobitného faktora, ktorý kontroluje prechod podvedomých procesov do vedomia; práve tak popiera tvrdenie freudovských psychoanalytikov, že sny sú složitější a menej srozumiteľné ako psychické procesy v bdení.

Sny sú podľa autora navodené troma druhmi popudov: predovšetkým vonkajšími (huk, chlad ap.), vnútornými fyziologickými (nevoľnosť, neprijemná poloha ap.) a vnútornými psychickými (zaujatosť nejakou myšlienkou, nesplnené želanie a pod.). Sen je potom psychické pokračovanie týchto popudov, no pokračovanie *zjednodušené*, vyjadrené zjednodušenými analogiami. Je to spôsobené jednoducho tým, že v snení sú vypnuté niektoré vyššie centrá nervovej sústavy, čím vzniká menšia schopnosť uvedomovať si veci a deje v celej složitosti. S tým súvisí aj menšia schopnosť vybavovať si stopy, uložené v pamäti a robiť správnu syntézu protirečiacich si impulzov.

Autor však jednako len uznáva význam výskumu snov pre diagnózu a liečenie neuróz a uvádza aj niekoľko príkladov zo svojej praxe. Odmíeta však,

prirodzene, Freudov pansexualizmus aj jeho snovú „symboliku“. To, čo volajú freudisti symbolikou, je zasa iba zjednodušená, prípadne archaická analogia.

Desoille teda správne vidí Freudov idealizmus v zavádzaní faktorov stojacich *nad* vedomím (cenzúra) a v predpoklade, že podvedomie je čosi primárneho, kým vedomie je iba faktor sekundárny. No trochu hádam preceňuje význam výkladu snov pri diagnóze neuróz. Nezdôrazňuje zároveň v plnej miere súvis psychických procesov individua s pomermi v spoločnosti, v ktorej žije; protirečenia, skrsajúce v nedokonalaj spoločnosti, odzrkadľujú sa vo vnútorných psychických konfliktoch individua, ktoré nesprávne chápe zákonitosti vývinu ľudskej spoločnosti a celého reálneho sveta. Na rozpoznanie pôvodu takého konfliktu nestačí prostý rozbor snov (a iné psychoanalytické pomôcky), hoci, pravda, môže byť veľmi užitočný. Práve tak na liečenie takého konfliktu nestačí jeho „odreagovanie“, ba ani jeho plné uvedomenie, no aj jeho vyriešenie, t. j. správne pochopenie zákonitosti a nevyhnutnosti, ktoré dáva človeku plnú slobodu a jedine správny a normálny psychický život.

Literárna kronika obsahuje tri úvahy. Prvá od Jeana Larnaca *Marxistická literárna kritika a socialistický realizmus* rozoberá pojem socialistického realizmu, ktorý nemá byť iba kópiou alebo zrkadlom ľudskej spoločnosti a sveta vôbec, ale má aj pomáhať na pretvorení ľudskej spoločnosti. Dokladá to niekoľkými príkladmi zo sovietskej literatúry.

Druhá úvaha Reného Louisa Reya *Poznanie SSSR* zdôrazňuje potrebu poznávať SSSR taký, aký naozaj je, aby bolo možné čeliť reakčným ohováračkám.

V tretej úvahe Pierre Bernard Marquet kritizuje knihu Thomasa Nacejaca *La fin d'un Bluff*, ktorá rozoberá literatúru defektívnu a jej podobnú. Vyčíta autorovi, že síce na niektorých miestach správne odhaľuje chyby veľkej väčšiny takejto „literatúry“, ale že ju nerozoberá až do posledných koncov, nevysvetľuje jej vznik a jej vplyv na čitateľov.

V Poetickej kronike rozoberá André Lentin básnické dielo Paula Eluarda *Une leçon de morale*, ktoré vysoko cení pre hlboké precítenie marxistického chápania mravnosti a pre dokonalé poetické vyjadrenie tohto chápania.

Umelecká kronika obsahuje úvahu Francisa Jourdaina *Úvahy starého umelca*. Rozoberá sa v nej essayistickou formou hodnotenie umeleckého diela (predovšetkým obrazu) s marxistického stanoviska.

Vo Filozofickej kronike uverejňuje Roger Garaudy článok *Ideologické prúdy imperialismu*. Dokazuje, ako všetky iedologické prúdy imperialistickej kapitalistickej spoločnosti spočívajú výhradne v negácii, v popieraní reality, v popieraní vedy, a teda predovšetkým marxizmu, a to so stránky vedeckej aj politickej. Množstvo smerov, ktoré sa síce vzájomne shodujú v tomto boji proti socializmu, no rozchádzajú sa v pokusoch o nejaké kladné riešenie (pokiaľ sa vôbec nejaké darí), je imperialistom celkom príjemné; spôsobuje zmätok v myslení, ktorý znemožňuje sjednotenie pracujúcich mäs, uvedomenie robotníckej triedy. Je jasné, že sú to pokusy márne a odsúdené na nezdar, no jednako len treba proti nim bojovať a dokazovať ich nesmyselnosť; len tak sa urýchli pokrok a priblíži konečné oslobodenie celého sveta.

A napokon v Pedagogickej kronike kritizuje pani F. Séclet-Riou návrh ministra Delbosa na úpravu školstva, ktorá vlastne značí zmarenie všetkých pokrokových úsilí, ktoré predstavoval návrh, podaný Langevinom a Wallonom. Ba táto náprava je vlastne krokom nazad, ktorý utešene vyhovuje

reakčným úsiliam terajšej francúzskej vlády, verne slúžiacej angloamerickému imperializmu. Je pochopiteľné, že takáto vláda nepotrebuje učiteľov (išlo najmä o reformu učiteľského vzdelania) vzdelaných a dobre zabezpečených, a tým menej učiteľov pokrokových.

Tridsiate číslo *La Pensée* obsahuje ešte recenzie a kritiky týchto revue: *The Modern Quarterly* (Londýn), *Jeune Islam* (Alžír), *Immigration* (Paríž), *Masses and Mainstream* (New York), *Rinascita* (Rím), *Cronache sociali* (Rím) a *Les Cahiers du Sud*, a týchto kníh: *Lénine et la religion* (Paríž), George Rhomson, *An Essay on Religion* (Londýn), Marcel Simon, *Verus Israel* (Paríž), Marcel Cohen *Pour le renouveau de l'enseignement* (Gap), Pierre Barlatier *L' Aventure tragi-comique du grand général Boulanger* (Paríž), a bibliografické poznámky o nových knihách.

Tridsiate prvé číslo *La Pensée* prináša na prvých stránkach v článku *Na pamiatku zastrelených* reči Claudea Morgana a Marcela Prenanta nad hrobmi súdruhov Jacquesa Decoura, Jacquesa Solomona a Georgea Politzera, ktorých vláda vo Vichy zatkla, vydala Gestapu a ktorých dňa 30. mája 1940 zastrelili.

V druhom článku (Gérard Vassails, *Päťdesiat rokov rádia*) spomína sa päťdesiate výročie dňa, kedy manželia Curieovci po prvý raz izolovali merateľné množstvo nového prvku — rádia (bolo to v decembri r. 1898).

Autor pripomína známy boj manželov Curieovcov s nepochopením vtedajšej francúzskej vlády a vysvetľuje aj príčiny tohto nezájmu vládnúcej vrstvy o vedeckú prácu. Francúzska buržoázia prechádzala vtedy pomaly do najvyššej fázy kapitalizmu — do imperializmu — a stredom jej záujmu bol vývoz kapitálu, otázky kolonizačné a prechod voľnej súťaže do monopolov. Vedecké bádanie, v ktorom nevidela nijakú podporu svojich záujmov, nemalo pre ňu nijaký význam a nebola teda vôbec ochotná finančne ho podporovať. Neplatilo to azda iba o Curieovcoch — podobný osud stíhal aj Pasteura, Berthelota, Clauda Bernarda a mnohých iných.

Dnes, keď imperializmus, chýliac sa k svojmu neodvratnému koncu, hľadá všetky prostriedky, aby sa udržal, poznala konečne kapitalistická trieda praktickú cenu bádania o stavbe hmoty. A preto sa zasa musel stať jej obeťou priamy pokračovateľ v prácach Curieovcov — Joliot-Curie. Dnes si chcú imperialisti vyhradiť všetky výsledky bádania o hmote a o uvoľňovaní jej energie pre seba, pre svoje mocenské záujmy. Preto bolo treba odstrániť Joliot-Curieho, ktorý chcel — práve tak ako manželia Curieovci — sdeľovať svoje objavy celému ľudstvu a využiť atomovú energiu na zvýšenie blahobytu pracujúcich.

Na ďalších stránkach uverejnené sú výňatky z francúzskeho prekladu Engelsovej *Dialektiky prírody*.

Henri Denis v článku *O jednom novom výklade marxistickej ekonomickej teórie* kritizuje knihu Henriho Bartoliho *Ekonomická a sociálna náuka Karola Marxa* (*Doctrine économique et sociale de Karl Marx*). Bartoli síce uznáva zásluhy Marxove, no pod zámienkou „objektívnej“ kritiky prekrúca a zatemňuje celú jeho geniálnu náuku a pokúša sa ju „doplniť“ novšími teóriami buržoázných ekonomikov. Celá kniha je písaná abstraktne a bez ohľadu na prax a končí zdôrazňovaním kresťanstva a náboženských myšlienok, lebo vraj iba pomocou nich je možné uskutočniť sociálny pokrok.

V článku *Dielo Henriho Wallona v svetle marxizmu* oceňuje René Zazzo životné dielo marxistického psychologa Wallona.

Wallon vychádza dôsledne pri celom svojom bádani z dialektického materializmu. Nechápe preto ľudskú psychiku ako niečo izolovaného a nepremenného; vznikla dialektickým skokom a je možné plne ju pochopiť iba historicky. Určujú ju na jednej strane biologické a fyziologické faktory — či už zdedené alebo novo vyvinuté, a na druhej strane vplyvy vývinu ľudskej spoločnosti s jej výrobnými a spotrebnými pomerami a jej protirečeniami.

Preto sa Wallon stal kriticky k laboratórnym pokusom a k testovej metóde psychotechniky. Nezavrhuje, prirodzene, pokus v laboratóriu vôbec, no pokladá ho predovšetkým za dodatočnú verifikačnú metódu, kým za primárny zdroj psychologických poznatkov pokladá priame pozorovanie *skutočnosti* v súvisi čo možno najširšom. Preto tiež vždy zdôrazňuje dôležitosť výskumu fyziologických výskumov, hoci, pravda, ani ony nestačia celkom vysvetliť psychické procesy. Preto tiež zdôrazňuje výskum detskej psychiky, aby bolo možné pochopiť psychiku dospelého človeka nielen staticky, ale aj dynamicky, vývinovo. Preto mu nepostačí psychologia individuálna, ale vždy spája človeka s kolektívom, a to zasa nie staticky, ale v spätosti s celým vývinom.

Vo Wallonovom diele nachádzame veľké množstvo dokladov, ako živo a vnútorne chápe dialektiku psychických procesov. Tak pri štúdiu detskej reči upozornil na fakt, že vývin reči vyslobodzuje dieťa z hytia výlučne animálneho a dáva mu schopnosť myslieť v obecných pojmoch, no na druhej strane určitou stabilizáciou a formalizáciou pomenovaní, ktorá sa súčasne vytvára, vzniká aj prekážka ďalšiemu rozvoju myslenia. Práve tak pri vývine vedomia vzniká okamžité protirečenie „ja“ a „nie-ja“, ktoré umožňuje ďalší vývin myslenia. Práve tak v detskej hre nachádza Wallon protirečenie vlastných zvykov, záujmov a pravidiel, ktoré ukladá hra.

Vôbec, detskej psychológii venoval Henri Wallon najviac svojich prác, pravda, nechápe detskú psychológiu ako čosi izolovaného. Je mu iba východiskom pre štúdium vývinu ľudského myslenia vôbec.

V ďalšom článku *Škola a mier* kritizuje Paul Delanoue kapitalistické školstvo, predovšetkým americké, a dokazuje citátmi a faktami, že celá výchova v kapitalistickom zriadení je v rukách hŕstky vládnúcich činiteľov, ktorí celkom zámerne a vedome pripravujú novú vojnu. Robí sa to pod najrozličnejšími zámienkami — raz je to „obrana demokracie“, inokedy „sloboda podnikania“ — v podstate však ide vždy a všade o boj proti prenikaniu socialistických myšlienok. Z toho prirodzene vyplýva perzekúcia všetkých pokrokových učiteľov, ktorí sú nebezpeční týmto úsiliam a ktorí sú podozriví zo „zločinov“, ktorých sa chce dopúšťať socializmus. Najpozoruhodnejšia je definícia Conwellovej komisie, ktorá je zodpovedná za prepúšťanie profesorov na Washingtonskej univerzite; na dopyt buržoázných časopisov, koho možno podozrievať z komunizmu, odpovedala totiž doslova: „Ak niekto v tejto krajine hovorí, že Černosi trpia rasovou diskrimináciou a že bohatstvo je zle rozdelené, toto tvorí všetky predpoklady, aby sa verilo, že takáto osoba je komunistom.“

André Lentin v článku *Inžinieri duše* zaoberá sa otázkou socialistického realizmu a ukazuje na príkladoch zo sovietskej literatúry nové a správnejšie chápanie „hrdinu“ a vôbec tzy. typov v románe.

Literárnym problémom zaoberá sa aj článok Pierrea-Bernarda Marqueta *V Racineovej tóni*. Autor tu hodnotí historicky Racinea a jeho význam a dokazuje, že dnes sa už Racine prežil a zastaral. Francúzska dramatika a dra-

maturgia si to musí uvedomiť, vystúpiť z Racineovej tône a uvedomiť si, že dnešného človeka zaujímajú iné problémy a že mu racioneovské konflikty ostávajú cudzie.

Literatúre venovaná je aj krátka spomienka stého výročia Maupassantovho narodenia (*Maupassantova storočnica* od J. V.), kde sa konštatuje, že Maupassant bol realitom s hlbokým sociálnym cítením, ktorého buržoázna literárna veda neprávom zaraďuje medzi chorobných naturalistov; ak v jeho diele nachádzame niekde extravagantnosti a fantázie, hraničiace s chorobnosťou, musíme ich chápať ako prejav strachu z vlastnej choroby a osudu.

V *Ekonomickej kronike* recenzuje Jean Baby Denisovu knihu *Honota* (Henri Denis, *La Valeur*, Paris 1950, Editions sociales.) a Michael Limbourg edíciu Ústrednej ekonomickej sekcie Komunistickej strany Francúzska *Ekonomické štúdie* (*Études économiques*), v ktorej vychádzajú predovšetkým predpoklady významných článkov zo sovietskych časopisov.

Politická kronika je venovaná úvahe Andrého Vogueta o XII. sjazde Komunistickej strany Francúzska a o jej boji proti buržoáznej vláde a za mier.

V *Umeleckej kronike* uvažuje Francis Jourdain v *essayi Úvahy starého umelca z príležitosti jednej výstavy náboženského umenia* o výstave v Petit Palais. Konštatuje, že vo francúzskom náboženskom umení preráža cez všetky hranice, ktoré mu kládla cirkev, jednako len zdravý realizmus, ktorý niekedy až zatláča náboženské predstavy do pozadia.

V *Literárnej kritike* recenzuje predovšetkým Jean Varloot knihu André Stila *Seine a pris la mer* (Les Editeurs Français Réunis, Paris 1950), ďalej uvažuje Jean Larnac v článku *Francúzska dekančná literatúra* o kriku, ktorý strhla buržoázna francúzska literárna veda okolo spisov smutne známeho markýza De Saade a napokon Ján Pilař podáva v článku *Literatúra nového Československa* obraz o obrode našej literatúry v smere socialistického realizmu.

Nasleduje ešte niekoľko politických poznámok (*Dokumenty*) a recenzie časopisov — *La Nouvelle Critique*, *Révue de Synthèse*, *Bulletin d'information et de bibliographie du Centre Economique et Culturel de l'Association France — U. R. S. S.*, *Temps nouveaux*, *Cina Digest*, *Moyen Orient*, *France — Asie* — a kníh: L. Leontiev, *Politická ekonomia socializmu*, Nicolas Parisiades, *Essai sur les relations entre le chômage, les salaires, les prix, le profit*, Jean Fourastié, *Le Grand Espoir du XXe siècle*, Pierre Deffontaines, *Géographie et religions*, Maurice Le Lannou, *La Géographie Humaine*, Pierre Courtade, *L'Albanie*, Georges Duhamel, *Consultation aux pays d'Islam*, Lin Yutang, *L'Importance de vivre*, Marc-André Bloch, *Les Tendances et la vie morale*, Jean Maisonneuve, *Les Sentiments* a Anton Čechov, *Le Moine noire*.

Číslo zakončujú bibliografické poznámky o niektorých novších knihách.

Obidve najnovšie čísla *La Pensée* — práve tak ako všetky predchádzajúce — sú redigované v duchu vedeckého svetonáhľadu, v duchu vedy ozaj vedeckej, a preto nielen jasnej a presnej, ale aj cieľavedomej, bojovej a uvedomelo politickej.

St. Felber